

Demokrata

■ Szabados György - zeneszerző és orvos

2008-05-14 14:26:04 ■

Édesapját követte az orvosi hivatásban, édesanyjától pedig zenei tehetségét örökölte.

– Szüleitől milyen szellemi útravalót kapott gyerekként?

– Apám ágya mellett az éjjeliszekrényen Ady Endre összes versei voltak, azzal aludt el. Aztán, hogy hogyan aludt, nem tudom. Mindenesetre nekem, aki szerettem lebetegedni iskolás gyerekként, mert akkor tudtam sokat olvasni, mindig olyan könyveket adott a kezembe, amelyek a magyar középkorról szóltak, és ez meghatározó volt. Abban a korban a magyarság, nyilván szent királyai révén legjobb állapotát mutatta, és az olvasmányok emléke ma is hat bennem; egyfajta beavatásként élem meg. Ezért szeretem Kodály zenéjét és gondolkodását is, amelyet viszont édesanyám révén ismertem meg. Ő Bárdos Lajos tanítványa volt a zeneművészeti főiskolán. Először énekes, később énektanár lett. Színes, mozdító egyénisége olyan zenei életet teremtett nálunk, hogy nyugodtan mondhatom, az volt a másik beavatási élmény életemben. Még az ötvenes években is szalon működött otthon heti rendszerességgel. Ezt szinte családi örökségként hagyta ránk anyai nagyapám, aki kiválóan zongorázott. Egyébként mint kultúrmérnök tartotta el a családját. Mi, gyerekek alig vártuk ezeket a szerdákat, mert akkor lehetett a legfinomabb pogácsákat elcsenni a vendégek elől. Még annyit tennék hozzá ehhez, mint harmadik meghatározó elemet, hogy olyan keresztényi légkörben volt szerencsém a gyerekkoromat eltölteni, amely minden írásnál tisztábban mutatta meg nekem a hit lényegét. Mint életformát, mint légkört éltük meg a hitünket, nem vasárnapi keresztények voltunk. Jóhiszeműség uralkodott, és nem volt hazugság. Persze misére jártunk, mert szokás volt, meg jó volt, és találkoztunk az ismerősökkel. Mondhatom, hogy a mai napig az elmerültség mellett még élvezem is a szentmisét. Zeneszként megélem, hogy minden benne van, még a kereszténység előtti idők szakralitásából is, és ha olyan pap mondja, akinek a táltosi beavatottsága és stílusa is megvan ehhez, akkor hatalmas élmény.

– Hogyan emlékszik a gyerekkorára?

– Természetes, egyszerű kedvesség vett körül annak ellenére, hogy végül is a szüleim elváltak. Tizenkét éves voltam, és majdnem belerokkantam a válásukba, meg kell mondjam. Úgy éltem meg a történeteket, mintha meghalt volna Isten. Úgy éreztem, megsemmisülök. Föl kellett építeni magunkban újra Őt. De még ez is adomány volt, mert olyan tudatossá vált a Hozzá való viszony, hogy nem kerültem soha zavarba még a kommunizmus idején sem, bármi ért, nem gyávultam el semmilyen akarat hatására. Ez nagy kegyelem.

– Önről kevesen tudják, hogy nemcsak zeneszerző és zongoraművész, hanem orvos is. Érdekes, hogy nem érezte úgy, választania kell a két hivatás között.

– Élt bennem valami ősi vonzódás a gyógyítás iránt is, de érdekes módon anyai ágon a felmenőim között igen sok volt az orvos és a katonatiszt. Édesanyám mégis úgy tartotta, zenész kell legyek, édesapám pedig mindenáron amellet volt, hogy kövessem őt az orvosi pályán. Hihetetlen erős hivatástudat élt benne. Én jobban vonzódtam a zenéhez. Még egy szót sem tudtam kimondani, mikor anyám énekeit már tökéletesen visszaénekeltem. Világos volt, hogy a zene felé kell mennem, mindig is ez volt a tudatomban, apám legnagyobb fájdalmára. De mert őt nagyon megtaposta a történelem, és igaz ember volt és szerettem, ezért együttérzésből kedvére elvégeztem az orvosi egyetemet. Apám soha nem tudott kibékülni a háború utáni rendszerrel. Mélyen megvetette. Annyira mellőzték, hogy egy ideig semmiféle állása és jövedelme nem volt. Úgy éltünk, hogy nagyanyámnak és nekem egy cipőnk volt. Ezt tessék elképzelni. Ha elment a templomba, az én cipőmben ment. És nem panaszkodott, nem volt semmiféle önsajnálata, nem tartozott hozzá a világképéhez. A környezetemben, és ezt a környezetet elég tágasnak mondhatni, az emberek így éltek, és így viselkedtek. Hihetetlen tartásuk volt. Ezeket a dolgokat ma el kell mondani. És azért kell elmondani, mert ma nincs tartás az emberekben. Hitük, jellemük gyenge, rokoni, baráti kapcsolataik elsorvadnak, a tisztesség rendje idegen tőlük. Ez az, amibe belerokkann az ország, ha nem hozza vissza, nem építi fel újra magában ezt a nemzet. A legnagyobb baj, hogy a mai ember nem az azonosság és a szentség mentén gondolkodik, hanem azt keresi, miben különbözik másoktól. Ez a szétesés világa.

– Mikor szerzett orvosi diplomát?

– 1964-ben, akkor egy nagy szerelem beteljesüléseként már nő voltam, volt egy gyermekem is, és egy alig titkolt vágyam: a zene. Mindezek miatt Budapesten akartam maradni, de nem lehetett, tudniillik akkor még nem választhatott egy friss diplomás orvos munkahelyet, hanem oda kellett mennie, ahova helyezték. Mindent megpróbáltam, hogy maradhassak, még a miniszternél is jártam, de hiába. Ezért inkább nem helyezkedtem el orvosként, hanem kapásból lementem a kecskeméti Aranyhomok Szállóba zongorázni, akkori viszonyok között jó pénzért. Már a diplomaosztás előtti nyáron is játszottam egy jó nevű Balaton-parti szórakozóhelyen. Aztán féléves katonaság következett, ami megint olyan volt, mint egy beavatás, mert minden gyakorlat nélkül rám bízott a hadosztály főorvosa egy három körtemes, fogászattal, röntgennel, laborral ellátott gyengédkedő. Mikor leszereltem, már el tudtam helyezkedni Budapesten a Kójjál – most tisztiorvosi szolgálat – egyik kerületi állásában, majd üzemorvos is voltam, alkoholistákkal, kábítószeresekkel is foglalkoztam, mindezt úgy, hogy amikor befejeztem a napi munkát, és hazamentem, akkor komponáltam és gyakoroltam a zongorán. Úgyhogy két végén égettem a gyertyát. Természetesen addigra a szórakoztató zenélés már csak régi emlék volt.

– Mi vitte a jazz-zenéhez?

– Már középiskolás koromban megismerkedtem vele. Hárman-négyen összeálltunk az iskolában jazzt játszani hétfélig bulikon, ahol taposták egymást a diákok, hogy beférjenek. A szabadságot jelentette nekem a jazz-zene, a szabadság pedig minden vallomások zenének a lényege. Bennem az európai zene iránt csodálat él, hiába tudom, hogy az európai zenetörténet végét éljük. De nincs meg benne az a szabadság, amely nekem kell. Otthon a népzenei hagyományban éltem, ezért a mi kis zenekarunknak olyan darabokat írogattam, amelyek a magyar népzene alapján álltak. Emiatt mindig nézeteltérés volt köztünk, mert zenésztársaim Amerikát akarták, aminek az lett a vége, hogy szép lassan szét is mentünk. Az motoszkált bennem, hogy voltaképpen én a zenét mint az emberi élet, az emberi szellem és lélek kifejezőeszközét tudom csak éltetni magamban. Magyarán, teljes egészében komolyzenének fogtam föl azt, ami belőlem jött. Példaképeim, bár tiszteltem őket, soha nem a nagy jazz-zenészek voltak, hanem a nagy európai zeneszerzők. Hamar rájöttem, hogy a zene mindennél mélyebben hordozza a kor szellemét, és ami a legfontosabb, hogy az Ég és Föld közötti viszonyt is a legmélyebben élteti, és adja át, ezért a legkomolyabb dolog a világon. A jazz-zenének legnagyobb erénye, hogy visszavezette az embert a rögtönzéshez, az őszinte, közvetlen, tiszta megszólaláshoz. Érdekelte a két nagy mesternek, Bartóknak és Kodálynak a viszonya ehhez a rögtönzött zenéhez, hogy mit figyeltek benne, hogyan hallgatták. Bartók szerint valaha létezett egy őszene, valamiféle zenei őstenger, és a feketék zenéjében pont ezt hallotta vissza. Valami ősi lüktetést, meghatározatlan helyről jövő szivirtmust és könyörgést érzett benne, ami minden műveltség felszíne alatt ott van. A teremtés lüktetése ez, ezért olyan tiszta, nem fér meg benne hazugság. Persze tudnunk kell, hogy amit Bartók hallgatott, az nem a mai jazz volt, hanem a száz évvel ezelőtti, teljesen szakrális zene, a gospel, a spirituálék világa, amelynek egy mai hallgató számára szórakoztató hatása már szinte nincs. A huszadik században világszerte elemi erővel hatott ez a zene.

– Miért van olyan óriási szerepe az ön zenéjében a rögtönzésnek?

Olvassa lapunk digitális verzióját bármilyen számítógépről vagy táblagépről - féláron!

További információ a Digitalstand oldalán.

Időjárás-előrejelzés

Budapest	
Kedd	6° 10° ☀
Szerda	1° 6° ☀
Csütörtök	2° 7° ☁
Péntek	1° 2° ☁
Szombat	3° 0° ☀

információ: meteoline.hu

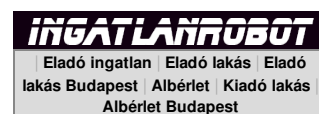
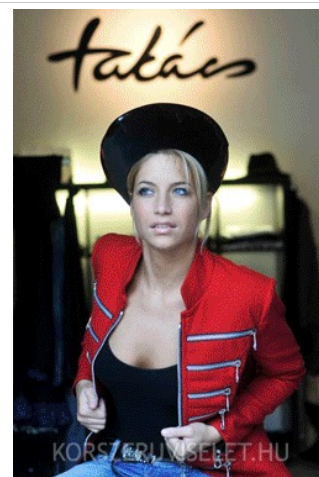
– Nekem őselemem a rögtönzés, még zenetörténetileg is az egyik legfontosabb dolognak tartom, annyira lényeges. Az első hang, ami megérint, vagy amit megérintek, az határozza meg, hogy utána mi jön. Ugyanúgy, mint a magyar mondatban, az elején van a lényeg, ahogy azt a világ rendje megkívánja. Például, ha benyúlok a zongorába, és lefogom az ujjammal azt a húrt, amit először megütök, lefojtott hang keletkezik. Aki hallgatja, ebből rögtön érzi, hogy itt valami különös következik, valami megváltoztatott, ez valami másról szól majd. Egyszer megkérdezte egy barátom, hogy amikor rögtönzök, s az első hangot leütöm, tudom-e, mi lesz a zene vége. Megdöbbent a válaszon: pontosan tudom az első hangnál, mi lesz a vége. Azért, mert a zene csak látszólag időbeli művészet, valójában az örökkévalóságban él. Teret teremt. Ami a zenében történik, az az örökkévalóságnak egy pillanata. Ezért van óriási jelentősége az emberhez méltó lét szempontjából a zenének, mert mára teljesen elfelejtettük az örökkévalóságot. Szinte leoperálta magát az ember, csak az időben él, csak a felszínen. Csupán a testi létben. Csak a változást képes felfogni, azt hiszi, mindig minden változik. Nem így van! Csak az anyag változik. A világ lényege pedig nem anyagi, hanem örökkévaló és változatlan. Az hordozza a minőséget, amelyet egyre jobban elhagyunk, ahogy az anyag felé fordulunk, a mennyiség felé. A kettő tökéletes ellentéte egymásnak, és – hogy úgy mondjam – minél nagyobb az egyik, annál kisebb a másik. Legmagasabban az isteni minőség áll, amelyből csak egy van, s ebből fakad, ebben él minden. Legalul pedig a „homok” fekszik, amelynek a mennyisége szinte végtelen, de az csak salak. Nekünk az az óriási szerencsénk, hogy olyan nyelvet beszélünk, amelyben ott van a szellem, az élet magasztossága. Nyelvünk egyszerre szabad és kötött. Szinte a lehetetlent teljesíti ezzel, benne minden értelmezetten kötött, mégis megmarad benne a szabadság, amely nélkül nincsen élet. Ezt úgy oldja meg, hogy nem köti merev szabályokhoz a mondatszerkezetet – ilyet a magyar ízlés, amelyből a gondolkodása következik, nem enged meg –, hanem a gondolat benső viszonyrendjét sorjázza. Ez a döntő szabály. Ugyanígy rögtönzők én a zenében. Ennek az az alapfeltétele, hogy az érzésem köré mint középpont köré építsem annak kifejtését. A magyarban azt tesszük a mondat elejére, ami a leglényegesebb benne, alap esetben az állítmányt. Ez azt jelenti, hogy nyílt vagyok, mindjárt az elején megmondom, mit akarok. A zenei rögtönzésnek is az a lényege, hogy az ember a lelkében élő érzéseket, gondolatokat közvetlenül és hitelesen kifejezze, ne kezdje szabályok közé szorítani. Erre nincs is szüksége, mert az ember eredendően jó. És ezt nem lehet belőle kiirtani.

Boros Károly

Szólj hozzá...

Hozzászólás a következő hasz...

Facebook közösségi modul

Keress bennünket a Facebookon!

Tetszik

4 549 ember kedveli oldalát.

Eseménynaptár

< 2014 >						
< December >						
H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	1	2	3	4